

Banparken Mariesjö – Gestaltungsprogram
23.01.20

MARELD
LANDSKAPSARKITEKTER

MEDVERKANDE

Beställare
Skövde kommun:

Projektledare: Louise Stöök
Stadsträdgårdsmästare: Evalena Öman
Projektör: Andreas Lilliestierna
Planarkitekt: Ingemar Frid
Offentlig Konst: Tomas Asplund Gustafsson

Konsult
MARELD landskapsarkitekter AB

Uppdragsansvarig landskapsarkitekt - Moa Hansson Broman
Handläggande landskapsarkitekt - Hanne Nilsson
Medverkande landskapsarkitekt - Helga Eknor

Januari 2023

Hållbar stadsutveckling

Samhället står inför en gigantisk utmaning i att kraftigt minska koldioxidutsläpp och minimera användandet av ändliga resurser. Idag står bygg- och anläggningsbranschen för stora koldioxidutsläpp och ett växande avfallsberg. Detta måste vi ändra på!

MARELD har fått i uppdrag att bidra i stadsutvecklingsprojektet Mariesjö i Skövde. Detta dokument är ett gestaltningprogram för den nya, viktiga stadsdelsparken i utvecklingsområdet.

Vi menar att om vi i vår process utgår från att minimera våra insatser, återbruka och utveckla det som redan finns och i sista hand komplettera med väl valda element kan vi nå ett mer cirkulärt byggande och därmed kan Mariesjö bidra till en mer hållbar stadsutveckling.

Återbruk är ett förhållningssätt – ett sätt att analysera, förstå och utgå från platsens unika förutsättningar. Detta leder även till ett arkitektoniskt synsätt med en särskild estetik. Begreppet återbruk rymmer många flyktiga, men oerhört viktiga, värden såsom identitet, kultur och platsen själ. Något vi har arbetat med i framtagandet av gestaltningsprogram för Banparken i nya Mariesjö i Skövde.

Tre aspekter av cirkuläritet

Minimera – För att vi ska kunna bygga hållbart måste utgångspunkten alltid vara att minimera insatsen och utgå från platsens förutsättningar och redan existerande materiella resurser. Genom rätt analys och klokt nyttjande av terräng, befintlig vegetation och material kan vi göra stora besparingar.

Återbruka – Därefter måste vi börja se alla befintliga markmaterial, utrustningar såväl som i levande växtmaterial, jord och massor som en möjlig resurs. Först då kan vi börja återbruka med kraft.

Komplettera – Om vi i huvudsak minimerar och återbrukar kan vi hävda att nya material kan tillföras. Målet är att kompletteringar ska ge direkta klimatnegativa resultat genom till exempel främja naturlig markbindning av kol, därefter kan nya material väljas med omsorg. Nya material ska ha en lång livslängd, vara återbrukbara, framställningen ska ha låg klimatpåverkan och i första hand ska lokala resurser användas.

Exempel på sätt att **minimera** i stadsbyggnadsprocessen.

- Minimera schakt
- Minimera hårdgjorda ytor
- Utgå från befintlig topografi
- Sanering-utreda i tidigt skede
- Bevara ekosystemtjänster

Exempel på sätt att **återbruka** i stadsbyggnadsprocessen.

- Bevara och utveckla strukturer/element
- Återbruka spår och andra element från banvallen.
- Bevara /förädla naturmiljöer

Exempel på sätt att **komplettera** strategiskt i stadsbyggnadsprocessen.

- Bygg nytt robust öppet dagvattensystem.
- Utveckla ekologiska system, ex ängsmiljöer, solitärekar, lövsumpskog
- Hållbara robusta, återbrukbara material med lång livscykel

Läsanvisningar

Detta gestaltungsprogram är framtaget i tre steg tillsammans och i dialog med beställargrupp. Programmet är därför uppdelat i de tre stegen som består av en inledande **Analys** av förutsättningarna för parkens utformning. Underlag till analysen har varit planprogram och tidigare utredningar samt platsbesök och samtal med tjänstepersoner.

Den andra delen är ett kapitel som beskriver den tänkta **Strukturen** för parken. Detta är ett kapitel som redovisar de huvudsakliga dragen och intentionen för parken som helhet.

Avslutande kapitel är ett **Gestaltungsförslag** som visar möjlig utformning av parkens olika platser och vilken karaktär de kan tänkas ha.

Till gestaltungsprogrammet finns två bilagor. **Bilaga 1** är en sammanställning från en workshop som hållits tillsammans med tjänstepersoner från Skövde kommun. Workshopen gas en viljeinriktning till gestaltungsförslaget. I **bilaga 2** redovisas en delutredning kring av mötet mellan Banparken och Bangårdsgatan.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL 1 – FÖRUTSÄTTNINGAR & ANALYS 6

Bakgrund & orientering
Naturvärdesanalys
Befintlig situation
Nya Mariesjö – Förutsättningar
Grönstruktur & exploatering
Analys – storlek av park & dess innehåll
Fortsatt arbete & fördjupning

DEL 2 – STRUKTUR 20

Struktur & koncept
Strukturella förutsättningar
Princip för förädling av befintlig struktur – slänten
Adderade strukturella element

DEL 3 – KARAKTÄR & GESTALTNING 26

Illustrationsplan
Lekskogen & utsikten
Västra Banparken
Allmänningen & soltrappan
Östra Banparken

DEL 1 – FÖRUTSÄTTNINGAR & ANALYS

Bakgrund & orientering

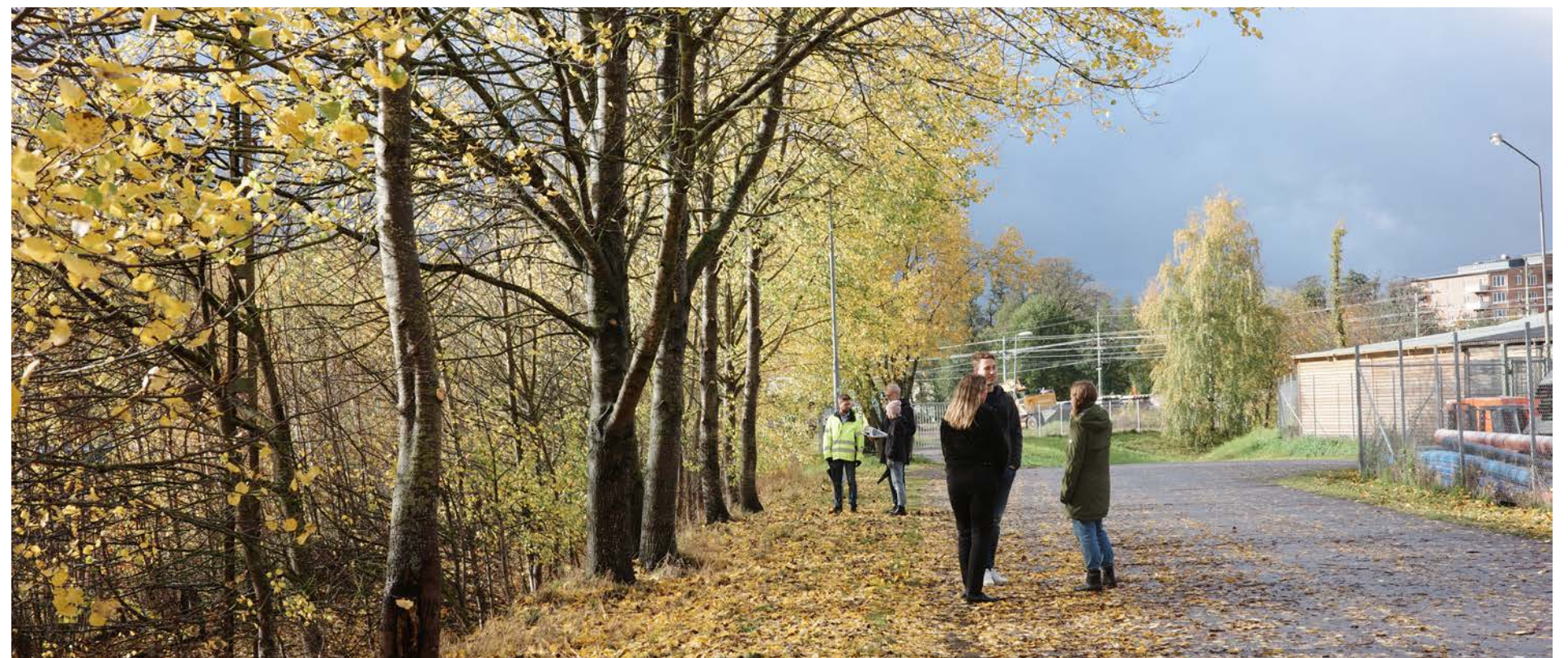
I den mycket centralt belägna stadsdelen Mariesjö pågår sedan flera år en kontinuerlig omvandling från ett område för småindustri- och verksamheter till kvarter för kontor, utbildning, bostäder, handel och service med mera. På tvärs genom den nya stadsdelen planeras en ny stadsdelpark som ska bidra till rekreativa värden och vara en grön lunga för hela stadsdelen. Parken ska också bidra till en mer sammanhållen grönstruktur i östra Skövde och bli en grön länk som kopplar samman grönstrukturen i kunskapsområdet vidare till Skövdes stadspark Boulogneskogen. Parken ska även bli ett viktigt dagvattenstråk som kopplas på lövsumpskogen med höga naturvärden, i nordöst.

Mareld Landskapsarkitekter har fått i uppdrag av Skövde kommun att ta fram ett gestaltungsprogram för den nya parken. Programmet fokuserar på principer kring parkens struktur, karaktärer, kvaliteter och gestaltning och ger förslag på funktioner, material och möblering. Gestaltungsprogrammet ska även fungera som underlag för vidare utredningar och planläggning av marken.

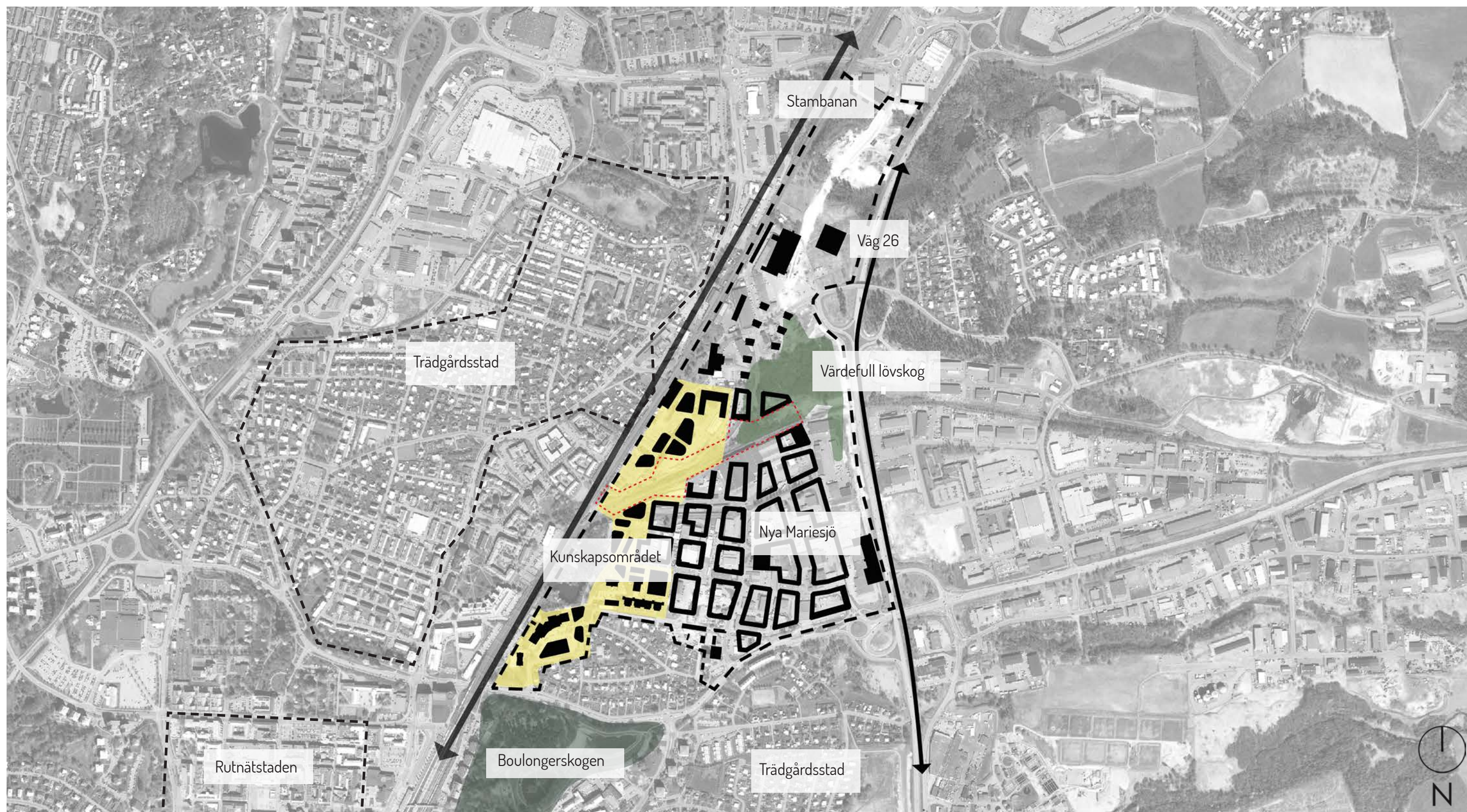
Gestaltungsprogrammet utgår från det planprogram som finns framtaget för Mariesjö med tillhörande kvalitetsprogram. Gestaltungsprogrammet är en del i planeringsprocessen och visar på kommunens ambition. Utformning och materialval kan komma att ändras under arbetets gång. Dokumentets referensbilder är till för att exemplifiera och visa på karaktär, känsla och upplevelse.

Foton från platsbesök i oktober 2022. Vy från södra delen av parken mot öster. Källa: MARELD landskapsarkitekter

Foton från platsbesök i oktober 2022. Vy från norra delen av parken mot väster på bef. asfaltsväg. Källa: MARELD landskapsarkitekter

Skala 1:10 000 (A3)

Naturvärdesanalys

Befintliga naturvärden

Banparken ligger i direkt anslutning till ett område med höga naturvärden*, Lövsumpskog. Likt Skövde stad i stort saknas (eller saknas inventering av) skyddsvärda träd.

Nord öst om Mariesjö finns ett stråk och grön kil av lövträdkog och barrskog. Runt Skövde finns flera värdefulla gräsmarker och stödhabitat** för gräsmarker.

Skövde ligger inom en värdeetrakt*** för ekar.

OBS. Naturvärdesobjekten är här inritade på fri hand i kartan efter NVI:erna. Vid mer noggrann planering bör kartsikt efterfrågas hos kommunen eller utföraren av NVI.

*Naturvärdesklass 2 innebär att varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. – Svensk standard för NVI:er (SS 199000:2014)

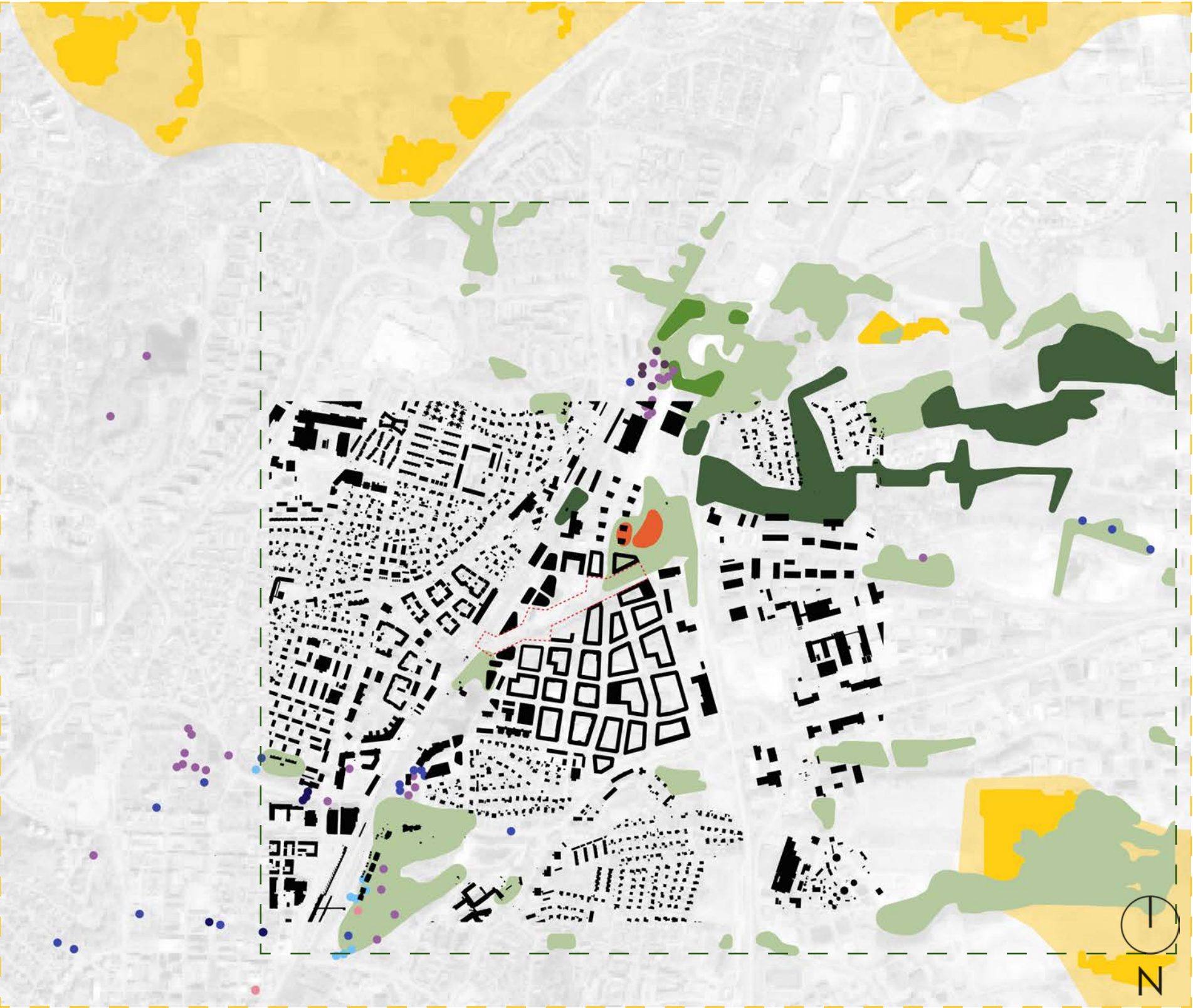
**En värdeetrakt är ett större landskapsavsnitt med en högre koncentration av värdeelement och värdekärnor än omgivande landskap och har därmed särskilt höga ekologiska bevarandevärden. Inom en värdeetrakt finns det bäst förutsättningar att säkerställa livsmiljöer för arter med höga krav på areal, kvalitet och konnektivitet

***Stödhabitat är områden med vissa biologiska värden men som inte är tillräckligt höga för att räknas som värdeelement eller värdekärna. Stödhabitat kan fungera som spridningslänkar. De kan förstärka värdekärnor och värdeetrakter genom att öka dess areal.

Underlag är taget från:
Länsstyrelsen i Västra Götaland: geografiska data samt regional handlingsplan för grön infrastruktur
NVI:er för Mariesjö samt Södra Stallsiken
Lantmäteriets terrängkarta
Naturvårdsverkets karta Skyddad natur
Naturvårdsverkets vägledning för naturtyp lövsumpskog

KARTLAGDA NATURVÄRDESOBJEKT

SKYDDSVÄRDA TRÄD	• • • •	LÖVSUMPSKOG	
BARR- & BLANDSKOG		VÄRDEFULLA GRÄSMARKER	
BÄCKRAVIN		VÄRDEFULLA GRÄSMARKER -	
LÖVSKOG		STÖDHABITAT	

Analys - naturvärden

Banparken har möjlighet att bli en viktig grön länk och spridningskorridor. Från grönkilen i nordöst, hela vägen ner till Boulogneskogen och Skövdes rutnätsstad. Det är därför viktigt att stärka kopplingen med habitat som stödjer omkringliggande ekosystem.

Utvecklingen av parken bör stärka ekosystemen enligt nedan:

1. Utveckla gräs- och ängsmark

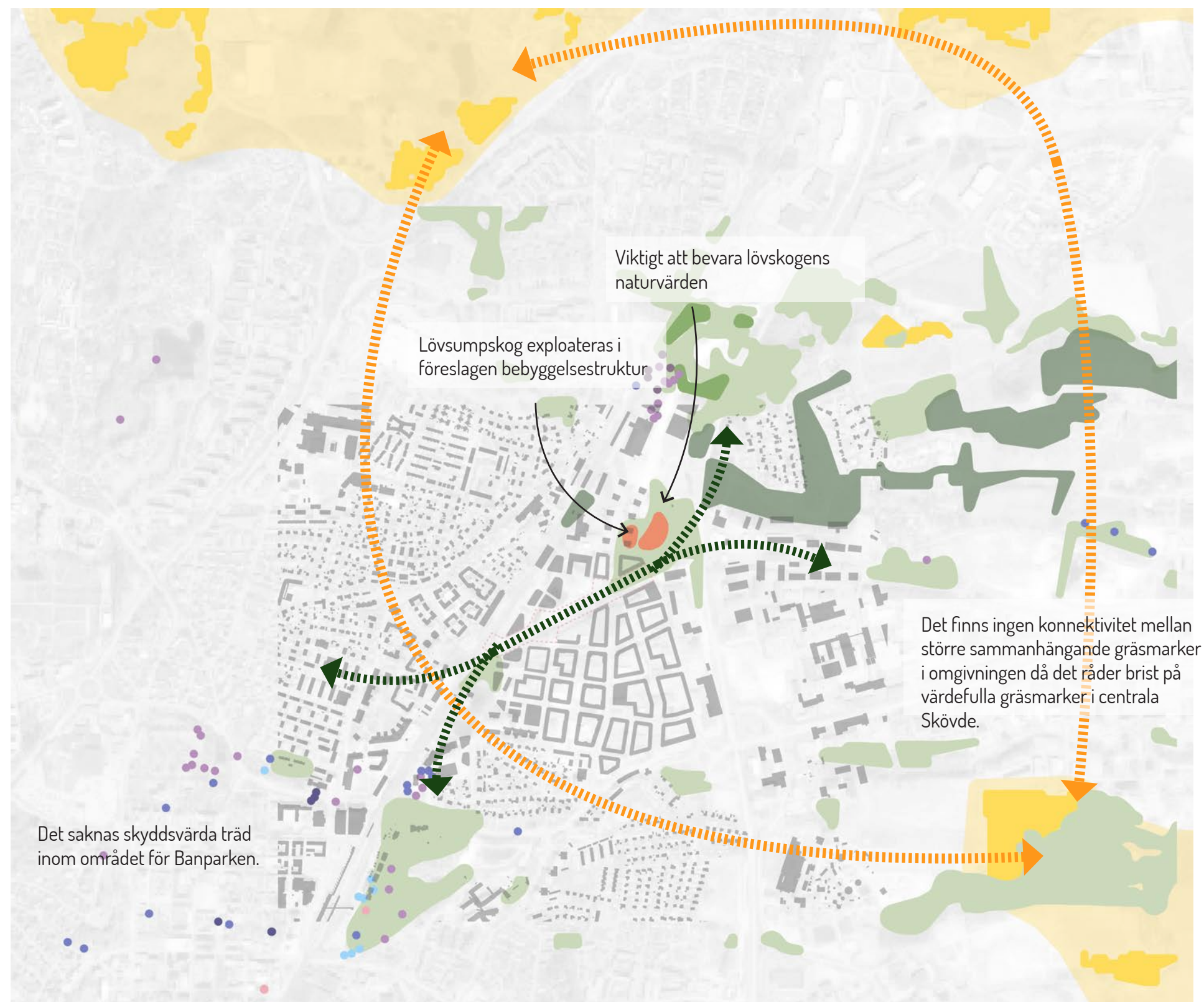
Gynna insekt/biologisk mångfald. Så in torräng i soldränkta södersluttningar. Sand, grus och välvald fröblandning. Drift = slåtter.

2. Utveckla lövskogar i anslutning till vatten

Spara, utveckla, skapa områden för både rinnande och stillastående vatten med brynzoner.

3. Plantera ek (*Quercus robur*)

Utveckla värdetrakten för skyddsvärda träd genom att plantera solitärekar.

Befintlig situation

Nu & då

Området för parken har varit banområde länge, sannolikt sedan järnvägens utbyggnad. Spårområdet har breddats under 70-talet med spår för uppställning.

Genom att studera historiska ortofoton kan man se att den idag etablerade vegetationen i banvallen är relativt ung, någon gång efter 1975. Det går också att utläsa av de historiska karta och ortofotona att lövsumpskogen i nordöst också sannolikt funnits där sedan innan järnvägen etablerats.

I ortofotona kan man ana att lövskogen har varit en viktig del av dagvattenhanteringen sedan åtminstone 60-talet. I öst-västlig riktning, med början vid järnvägen direkt söder om Hasslumsvägen kan noteras ett dike som kopplats på skogsområdet i öst.

Områdets topografiska förutsättningar är att höjdryggen går i Verkstadsvägen, norr om spårområdena. Direkt söder om spårområdet ligger marken ca fem meter lägre. Det innebär att parken har en kraftig tvärlutning som gör det utmanande att säkerställa tillgängliga tvärkopplingar.

I och med spårerna har marken terrasserats (se typsektion intill).

I dag är längslutningen svag till obefintlig. Detta är något som måste utredas vidare för att säkerställa skyfallshantering.

I och med områdets topografiska förhållanden kommer fördröjningsmöjligheterna i grönyta studeras närmare och dimensioneras i samråd med VA-projektör vid vidare förprojektering.

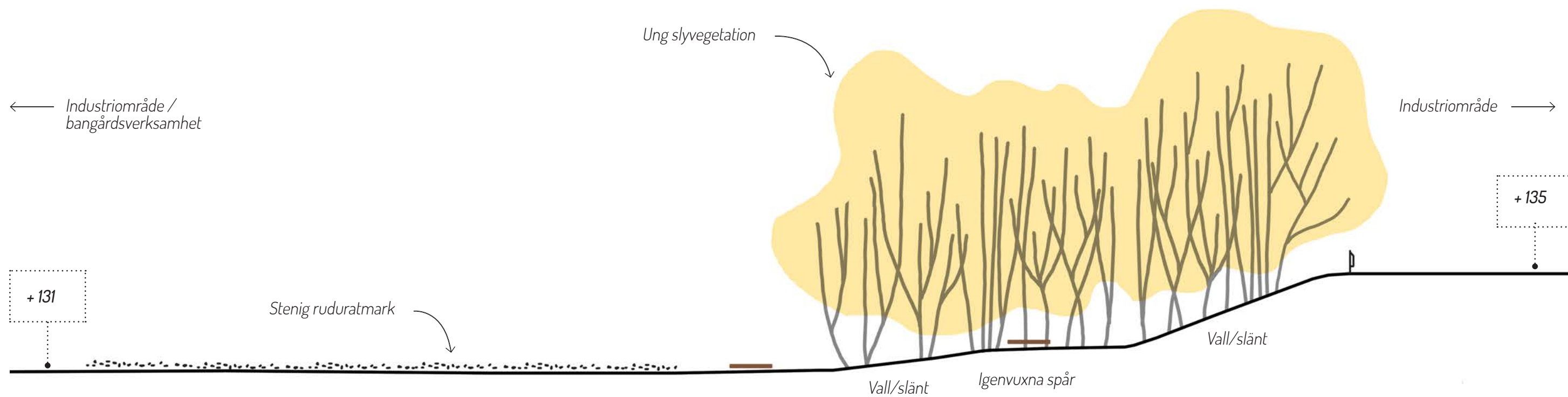
Flygfoto från 1960

Flygfoto från 1975

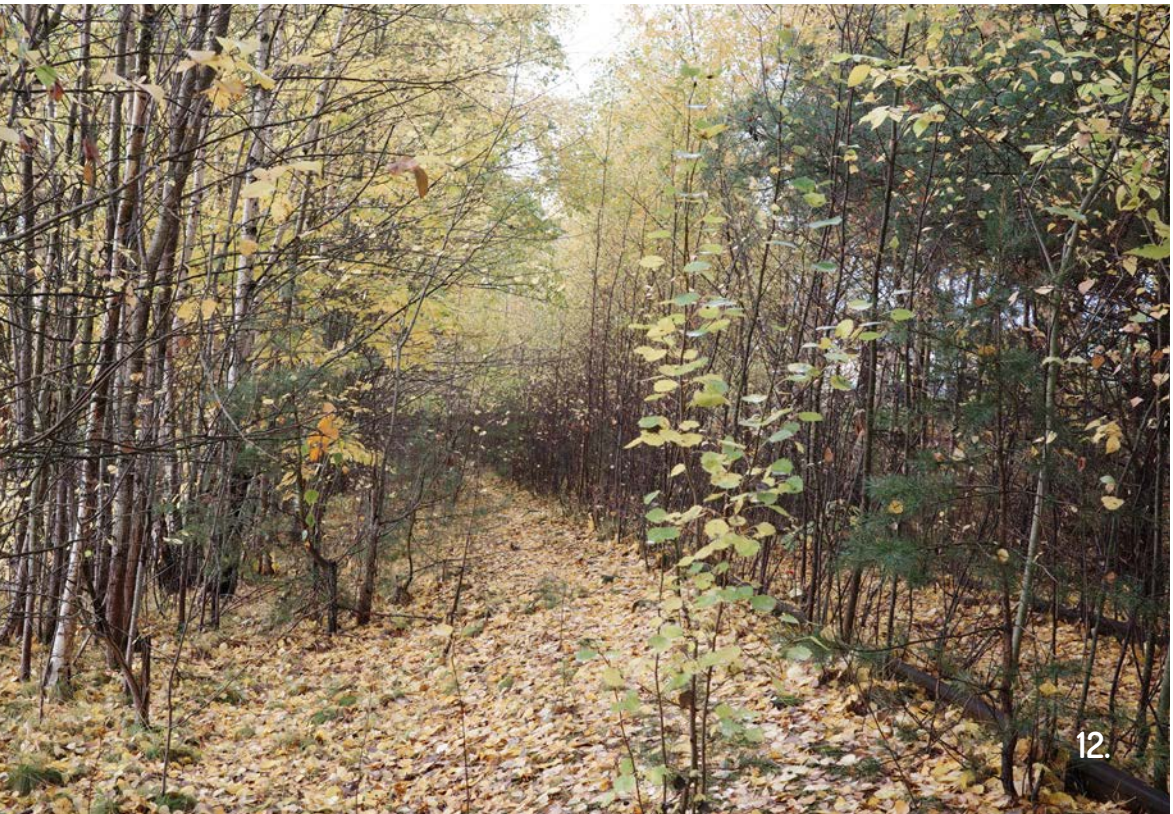
Flygfoto från 2022

Idag en inventering

1. Området för Banparken består främst av ett yngre trädbestånd men här finns även mindre grupper av äldre träd
2. Delar av parkens område utgörs av verksamheter/hårdgjorda ytor
3. På den gamla banvallen som tagits ur bruk finns idag en tät slyvegetation
4. Dominerande trädslag på banvallen är asp, björk, sälg och delvis tall
5. Det långsträckta parkområdet består idag av stora höjdskillnader i nord-sydlig riktning
6. I området finns många äldre platsspecifik utrustning och element som vittnar om tidigare markanvändning
7. Befintlig undergång för fotgängare och cyklister till Skövdes västra delar
8. Delvis dolt betongfundament i skogspartiet norr om parkområdet
9. Den befintliga rälsen förstärker områdets långa siktlinjer
10. Befintlig väg norr om parken
11. Utsikt mot väg 26 som skapar barriär öster om parkområde
12. Ungträd har tagit över delar av banvallen som tagits ur bruk och följer spårens längsgående riktning

Nya Mariesjö - Förutsättningar

Nedan sammanställs de förutsättningar som har varit utgångspunkt i utformningen av parken. Planprogrammets utredningar gällande Mariesjö i sin helhet har legat till grund för förutsättningarna. Utveckling och urval har gjorts i dialog med beställargrupp.

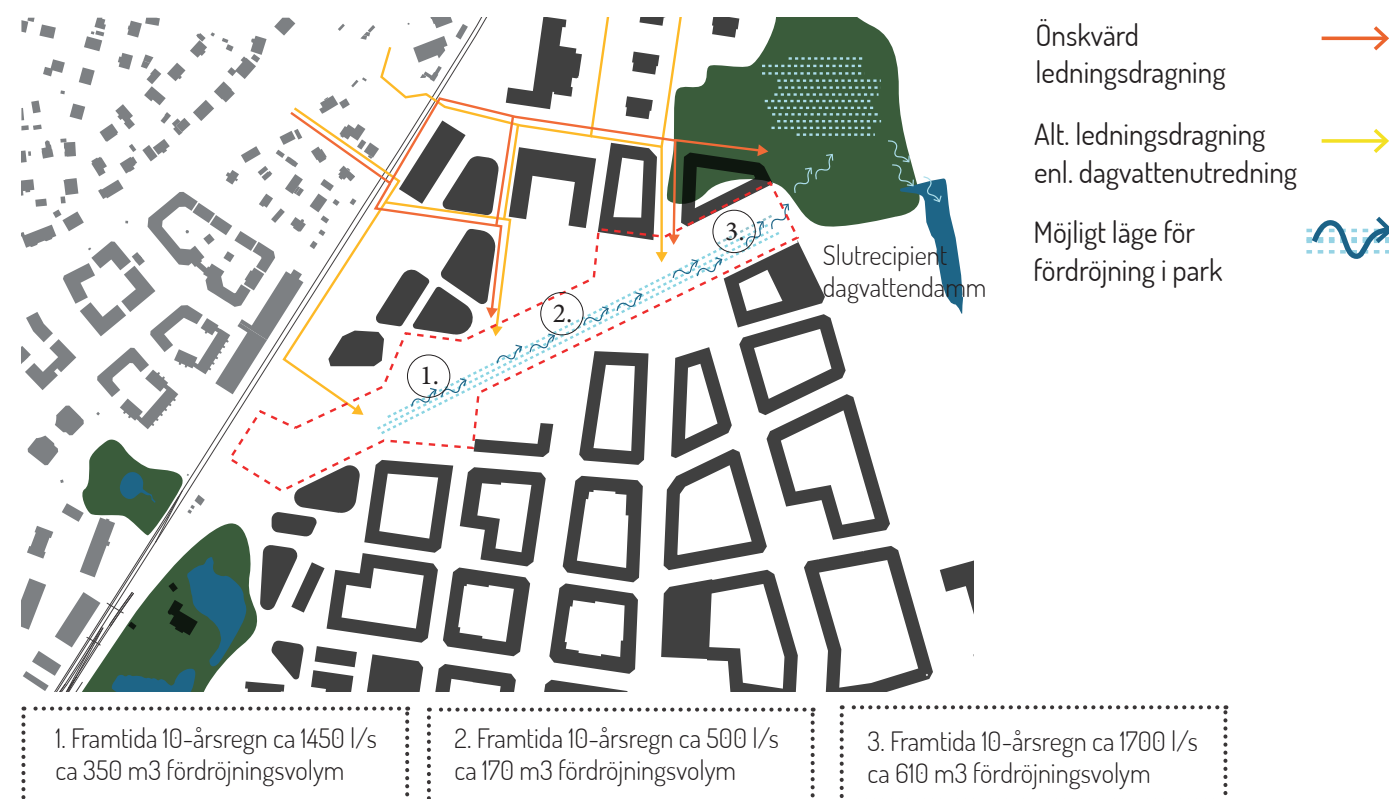
Dagvatten

För parken gäller att så mycket dagvatten som möjligt ska kunna fördröjas i parken. Då de topografiska förhållandena inte möjliggör stora fördröjningsmöjligheter på ett naturligt sätt ska dagvatten fördröjas innan det kommer till parken, på samma manér som tänkt i området söder om parken, dvs fördröjning i gata och på kvartersmark.

I kartbilden redovisas möjlig dragning av ledningar där vi i gestaltningsprogrammet förordar dragning enligt rödorange dragning.

- Utformning med öppna material - infiltrering.
- Parken ska vara "torr"
- Damm/ yta som kan upplevas mer blöt i öst
- Grundvattnet förväntas ligga grunt (ca 1-2 m) påverkas möjligheten till infiltrering.
- Inget dagvatten ska behöva pumpas.
- Inga markprover är gjorda för det berörda utredningsområdet.

Vidare utredning för ledningsdragning och fördröjning krävs. Markprover och geoteknisk undersökning måste göras snarast då det kan komma att påverka utformningen.

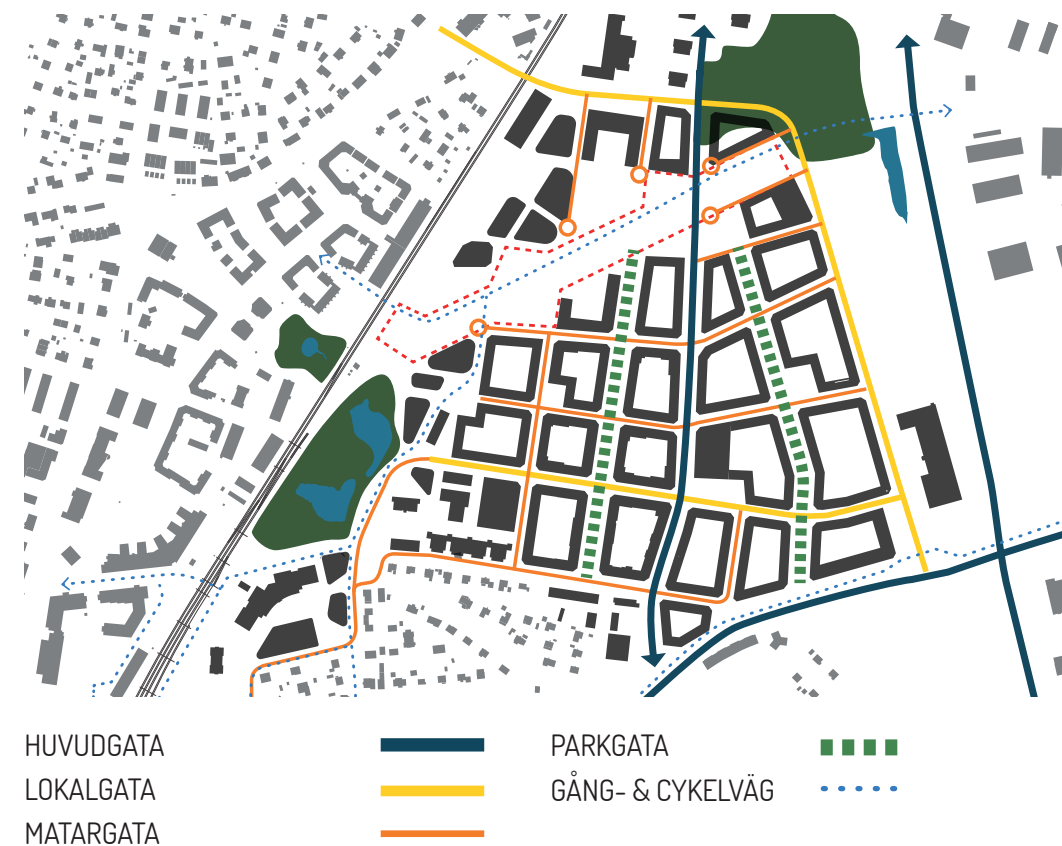
Trafik & rörelse

För parken gäller att inte några gator ska ledas längs med parken. Parken ska vara en fredad zon för gående och cyklister. Vändzoner placeras med väl tilltaget avstånd från parken.

Gatuhierarkier utformas ungefär enligt kartbild nedan.

- Alla fastigheter som vetter mot parken ska säkerställa angöring inom kvarteret med ev. vändzoner.
- Cykelbana ska utformas dubbelriktad med målade linjer och vara minst 3,5 meter bred.
- Cykelstråk ska belysas enligt VGUs (vägar och gators utformning) rekommendationer men ska samordnas med parkens belysning.
- cykelstråket Ska samordnas med övriga stråk i parken.

Korsningsläget för Bangatan och parken har utretts och redovisas i sin helhet i Bilaga 2.

Målpunkter

Inom Mariesjö finns flertalet målpunkter. Hela området i öst är och ska bli en attraktiv arbetsplats med kontor och lokaler; Kunskapsområdet. Inom Kunskapsområdet finns ett kunskapsstråk som leder genom parken.

I området finns också flera möjliga fastigheter för skola. Skolor är viktiga målpunkter i ett område och ska vara lättillgängliga och bidra till stadslivet i stort.

I öst planeras ett område för aktivitet och idrott. Detta område är tänkt locka barn, ungdomar och vuxna från hela Skövde. Området kompletterar parken med sina aktiviteter.

Hållplatslägena ansvarar länstrafiken för men för området vore placeringen vid Bangatan och parken bra då det skulle bidra till fler besökare till både park och aktivitetsområde.

I kartbilden nedan sammanfattas Mariesjös tänkta målpunkter.

- dubbel hållplats placeras i läget vid parken och Bangatan.
- Kunskapsstråket och nya Banparken ska ha olika karaktär men bindas samman.

Vidare utredning:

Skoltomten norr om parken kan komma att utgå. Vid utformning av kvarteret med annan funktion är det viktigt att säkerställa att angöring kan lösas inom kvarteret i norr.

Vidare utredning för hur och om delar ska vara planlagt som park eller idrottsområde.

Grönstruktur & exploatering

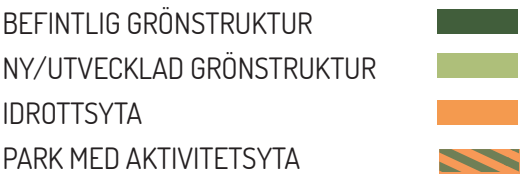
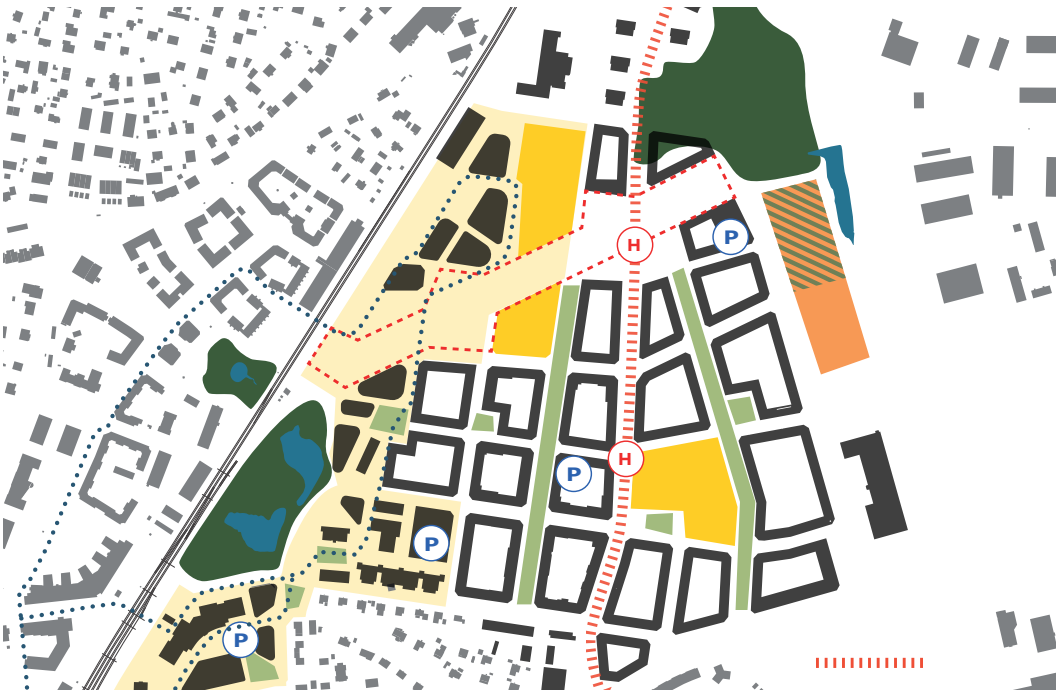
Banparken är en viktig del av Mariesjös nya allmänna friytor. För att säkerställa att det finns tillräckligt med rekreativa friytor inom ett område ska det finns minst 15 % sociotopyta* inom stadsdelen.

Genom att grovt uppskatta andelen friytor inom Mariesjö nås detta mål med förutsättning att ytornas utbredning är enligt kartbild nedan och att ytorna görs tillgängliga och attraktiva för allmänheten.

Utöver tillgång till friyta är det viktigt att parken inte blir smalare på något vis. Det finns nämligen riktlinjer som visar att smalare parkytor än 50 m inte kan uppnå parkkaraktär utan upplevs i stället som stråk/passage.

I kartbilden nedan sammanfattas de befintliga och nya/utvecklad grönstruktur/ friytor i området.

- Lövsumpskogen i norr ska göras tillgänglig.
- Delar eller hela området för aktivitetsområdet ska planläggas som park / säkerställa tillgänglighet för allmänheten.
- Parken får inte ”naggas i kanten”, den får inte bli smalare eller göras mindre på något sätt. Då kommer inte friyterekommendationer uppnås.

*Sociotopyta är en benämning på de offentliga tillgängliga friytor som har sociala värden enligt Stockholms stads rapport Friyteguiden (2019). Riktlinjer bygger dels på UN Habitats rekommendationer, dels på analyser av dagens Stockholm som visar att områden med minst 15 procent sociotopyta kan upplevas ha bra tillgång.

Analys – storlek av park & dess innehåll

Jämförelse – definition stadsdelspark

Definitioner för stadsdelspark skiljer sig åt mellan kommuner. Nedan följer några exempel på definitioner på stadsdelspark. Definitionen för stadsdelspark uppnås inte om endast utredningsområdet/arbetsområdet räknas in. Däremot om lövsumpskogen i nordöst räknas in i stadsdelsparken och till viss del aktivitetsområdet kan parken uppnå definitionen för stadsdelspark enligt nedan nämnda städers typologier.

Det är viktigt att inse att parken inte kan göras mindre och att vidare utformning och tillgängliggörande av områden utanför gestaltungsprogrammets utredningsområde.

Då del av definitionen av stadsdelspark omfattar dess innehåll, tex bollspel är det viktigt att säkerställa att del av aktivitetsområdet i öst är en del av stadsdelsparken. Detta av anledning att denna typ av aktivitet inte kan inrymmas inom utredningsområdet för detta gestaltungsprogram.

Uppsala: Stadsdelspark bör vara minst 4 hektar och ha en samlad form för att ge plats för flera olika aktiviteter. Bör finnas inom 300 meter från bostad.

Kristianstad: Stadsdelspark bör vara större än 5 hektar. Bör finnas 500 meter från bostad.

Malmö: Stadsdelspark ska vara 5-10 hektar, en medelstor mångfunktionell park, stadsdelsens viktigaste gröna målpunkt. Bör finnas 1 km från bostad.

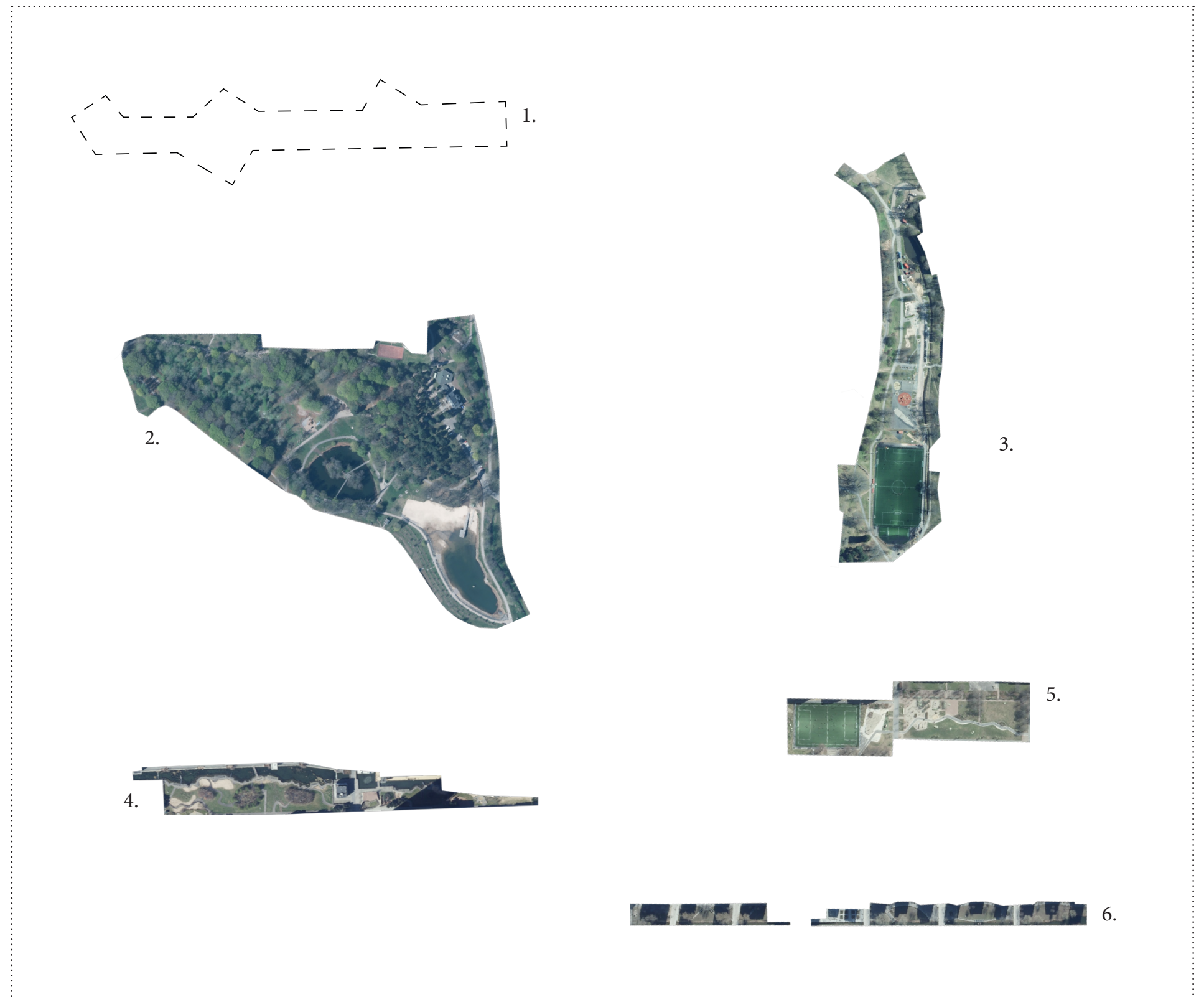
Stockholm stad (Frytguiden 2019): Stadsdelspark bör vara minst 3 hektar och minst 50 meter bred. Den bör finnas inom 500 meter från bostaden. Den bör innehålla blomprakt, bollspel/bollek, parklek, picknick och pulkaåkning

Jämförelse - storlek & innehåll

Nedan följer en skaljämförelse med 5 andra parker. Syftet är att skapa en bättre förståelse för vad Banparken har möjlighet att inrymma, vad gäller funktioner i förhållande till storlek och form.

Friaredalen i Jönköping är den park vi bedömer kunna fungera bäst som förebild i avseende storlek och innehåll med undantag av fotbollsplanen.

1. **Banparken, Skövde**
Banparken ska innehålla många multifunktionella platser och samtidigt ta hand om dagvatten. Höjdskillnad inom parken. Få plana ytor.
2. **Boulognerskogen, Skövde**
Traditionell stadspark i centralt läge. Många aktivitetsytor för lek och rekreation. Stora öppna gräsytor, naturlig skogsplantering, högvuxen tallskog, badstrand, promenadborar, vattenspel. Hanterar dagvatten.
3. **Friaredalen, Jönköping**
Flera aktivitetsytor för lek och sport. Öppna gräsytor, promenadstråk, pulkabacke och naturlig damm med fågelliv kring vattenspegel. Hanterar dagvatten och uppfyller givna definitioner för en större stadsdelspark.
4. **Ankarparken, Malmö**
Få aktivitetsytor. Leder bort dagvatten, hanterar skyfall. Konstgjord flack topografi. Miljöpedagogiskt parkstråk, ej stadsdelspark.
5. **Flatåsparken, Göteborg**
Många aktivitetsytor. Ingen dagvattenhantering. Flackare och bredare än Banparken men ligger nära i ytstorlek
6. **Sjöstadsparterren, Stockholm**
Saknar aktivitetsytor. Leder bort dagvatten, hanterar skyfall. Konstgjord flack topografi. Grönt promenadstråk, ej stadsdelspark.

Fortsatt arbete & fördjupning

Nedan sammanfattar vi kort några saker vi ser behöver utredas vidare samt faktorer som kan komma att påverka utformning och funktioner i parken.

Bevarad vegetation

- Det finns bevarandevärd vegetation i området som behöver skyddas.
- Det är därför viktigt att tidigt mäta in vegetationsområden för att säkerställa att vegetation inte går om miste vid anläggning av dagvattenstråk, terrassring av kvartersmark, anläggning av gator och andra ytor.

Föroreningar

- Det kan finnas föroreningar inom området. Det är viktigt att tidigt ta markprover för att så snart som möjligt bedöma vad som kan sparas. Vid provtagning bör en detaljerade provtagningsplan göras, denna ska göras i förhållande till gestaltningsprogrammets utformningsförslag.

Topografiska förutsättningar

- Parkens topografiska förutsättningar har förutsättningar att bidra till positiv upplevelsen av parken. Höjderna ska i största mål bevaras och utnyttjas. Var och hur tillgängliga tvärkopplingar säkerställs måste utredas vidare i detalj.
- Det är också viktigt att höjdsättning intilliggande kvartersmark görs. I området norr om parken finns en tillgängligetsproblematik inom kvarteren som måste lösas.

Dagvatten och fördröjningsmöjlighet

- Dimensionering och ledningsdragning måste utredas vidare med utgångspunkt i detta gestaltningsprogramms utformningsförslag.

Storlek & planläggning mark

- Banparken är inte tillräckligt stor för att tillgodose tillräckligt stor friyta inom nya Mariesjö. Det är därför viktigt att parken inte "naggas i kanten" och blir mindre och/eller smalare än föreslagits. Det är också viktigt att skogsområdet i nordöst tillgängliggörs samt planläggs som natur alternativt park. Lika så måste säkerställas tillgänglig rekreativ friyta inom tänkt aktivitetsområde genom planläggning som parkmark.

DEL 2 – STRUKTUR

Struktur & koncept

Banparken är ett mellanrum i Mariesjö och viktig grön och historisk länk till gamla Skövde. Parkens långsträckta form och tvärlutande topografi är en del av dess övergripande karaktär. Likväl som spåren av järnvägen och dess symboler. Sammantaget är den parkens koncept en del av historieberättandet och ska generera upptäckarglädje och nyfikenhet.

Parken som grön koppling är viktig att säkerställa. Dess strategiska läge i staden skapar möjlighet att läka delar av stadens fragmenterade grönstruktur och ekosystem. Den nya förstärkta gröna koppling ska bestå av habitat och ekosystem som redan finns eller borde finnas i området. Vi har identifierat torrängens möjlighet som spridningskorridor. Lövsumpskog och blötbryn kan parallellt kopplas på naturliga stråk.

Järnvägen har skapat platsen för Banparken och det ska synliggöras och förtydligas. Spåren av den tidiga järnvägen bevaras på vissa håll, förstärkas och lyftas fram på andra. Symboliska element som stoppblock och master, bommar och räls återanvändas på annan plats och/eller med annan funktion. Även banvallens form och dess topografi ska bli ett spännande grepp kring historieberättandet. Även nya element som adderas platsen kan anspela på tågen och industrin runt omkring.

Utan människans och dess nya historieskrivning fyller parken inte sitt syfte. Till Banparken lockas människorna från hela Skövde samtidigt som det är en park dit boende och andra som verkar i området hittar sitt andrum, inspiration och vila. Här skapas nya mötesplatser både on-stage och off-stage. I parken finns platser för ensamt njuta av lugn, platser för det lilla sällskapet och för det stora. I parken rör vi oss tillgängligt på snabba rörelsestråk eller på kompletterande långsamma stråk. Här finns stråk för att upptäcka och leka och slingor för hälsa och träning.

Förädlad och gallrad vegetation. Källa: MARELD landskapsarkitekter

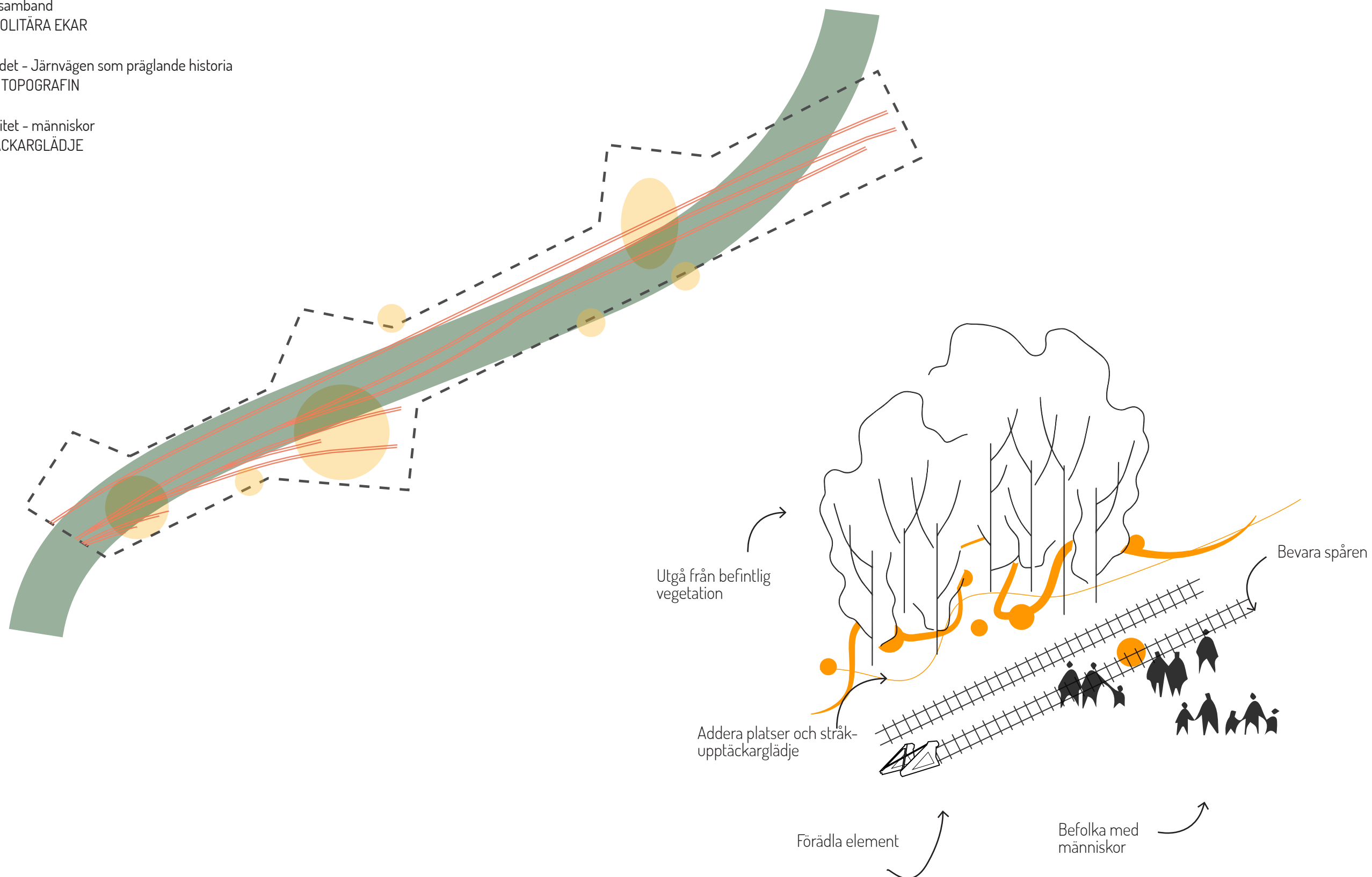

Topografiska förutsättningar på platsen är en spännande utmaning. Bild från platsbesök 18 oktober MARELD landskapsarkitekter

Spännande upptäcktsfärd på platsen, gömda räls och tät vegetation. Bild från platsbesök 18 oktober MARELD landskapsarkitekter

1. En grön länk - ekologiskt samband
TORRÄNG + LÖVSUMP + SOLITÄRA EKAR
2. En del av historieberättandet - Järnvägen som präglande historia
ELEMENTEN + FORMEN + TOPOGRAFIN
3. Del av nya Mariesjös identitet - människor
RÖRELSESTRÅK + UPPTÄCKARGLÄDJE

Strukturella förutsättningar

Utgångspunkt i det befintliga

Själva grunden till parkens utformning finns i de befintliga förutsättningarna/värdena. Parkens långsträckta form, spårens dragning, den tvärlutande topografin och befintlig vegetation. Genom att minimera ingrepp, återbruka och förädla det som redan finns och komplettera med väl valda element kan parken bli en helhet som knyter samman stråk och platser i Mariesjö.

Historia och identitet

Genom att ta tillvara på befintliga strukturer och element, levandegörs platsens historia. Banvallen, spåren, och andra element som vittnar om tidigare användning integreras i parken och bidrar till dess identitet.

Långsträckt park

Parkens form följer det tidigare spårområdets utbredning. Formen utnyttjas till att skapa ett pärlband av platser att upptäcka. Det är viktigt att utveckla parallella stråk och tvärkopplingar i parken för att skapa variation i rörelsemönster. Det är viktigt att undvika att parken upplevs smal och likartad.

Spåren:

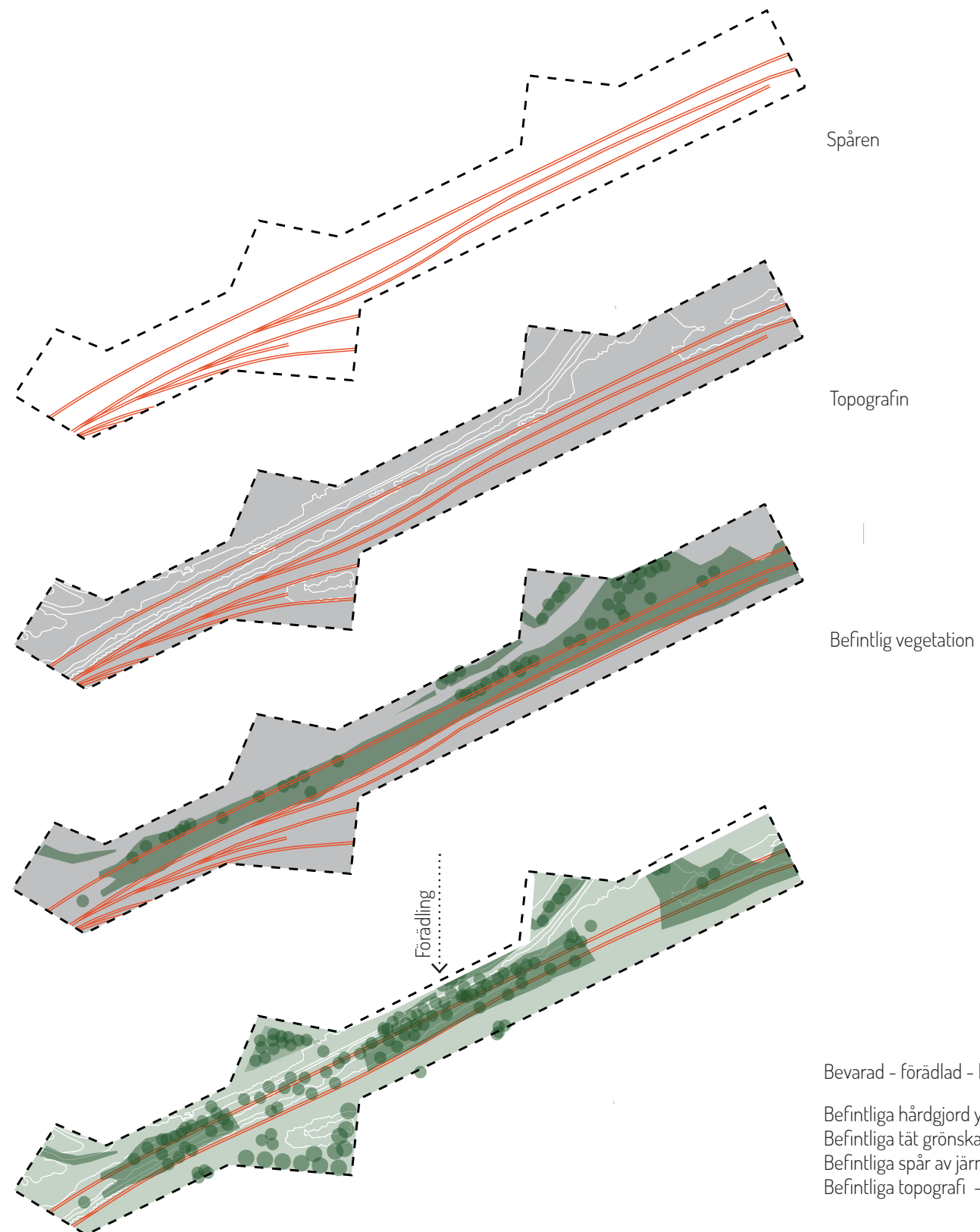
Några av tågspåren bevaras och blir del av ett inre stigstråk i parken. Att kunna ana spår från tidigare användning är ett sätt att väcka intresse, skapa spänning och uppmuntra till lekfullhet. Som en del av historieberättandet kan spåren visas upp, gömmas eller integreras i andra funktioner på platsen.

Grönstruktur och topografi:

Parkens tvärlutning i söderläge ger utrymme för platsspecifika lösningar. Slänten skapar behov och möjlighet att arbeta med platser som förhåller sig till höjdskillnaden, som ex utkik, lek, träning och möjlighet att röra sig på olika nivåer i parken. Slänten ska vara en integrerad del i utformningen och ska ses som en möjlig attraktionskraft. I vissa lägen kommer topografin planas ut bland annat på grund av den nya Banvallsgatan. Området för mer flack topografi blir ett naturligt läge för sammanhängande yta för större sammankomster.

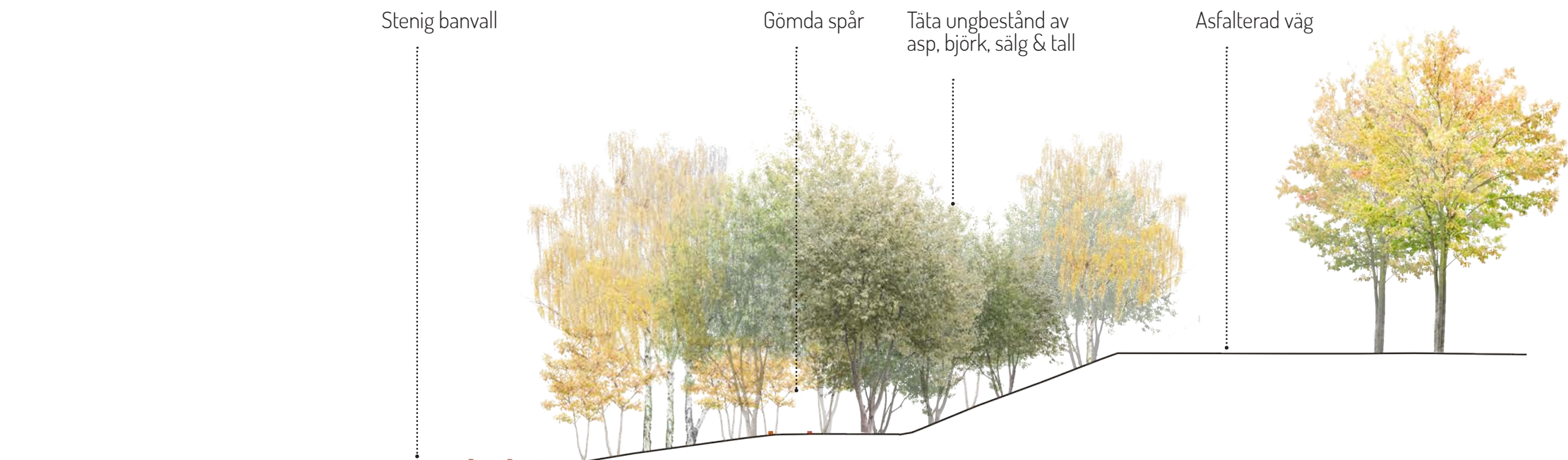
Befintlig vegetation i parken förädlas, gallras och förstärks. Större träd bevaras i den mån det går och brynzoner bevaras och utvecklas. Delar av den torra, steniga banvallen utvecklas till torräng med solitära ekar.

Parkens befintliga grönstruktur och ekosystem kompletteras och förstärks. Befintliga överbyggnader för hårdgjorda ytor utnyttjas där det är möjligt och behövs.

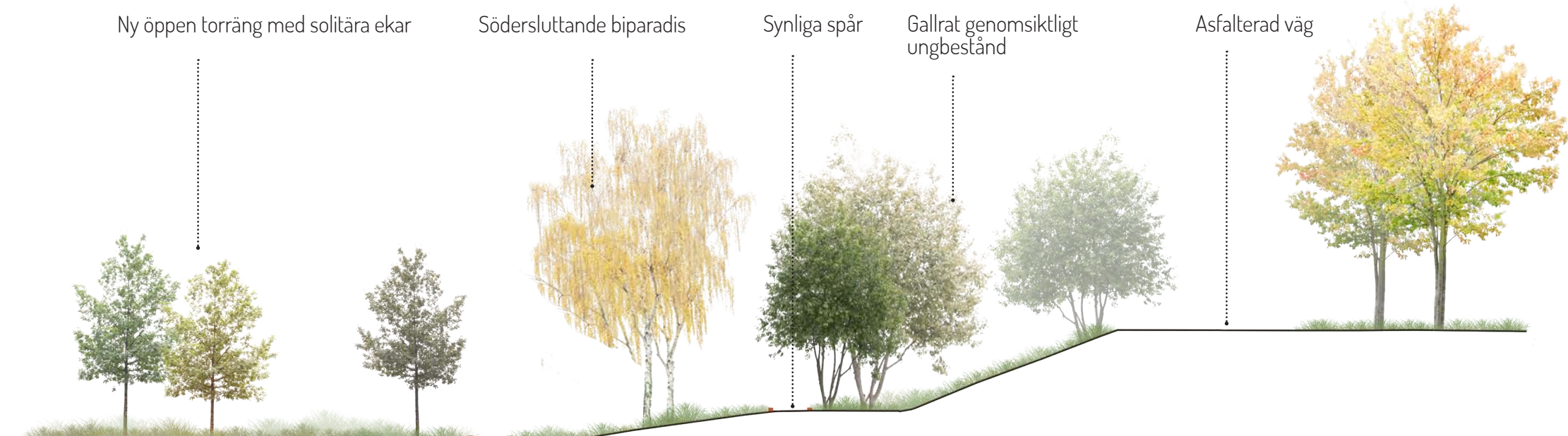

Princip för förädling av befintlig struktur – slänten

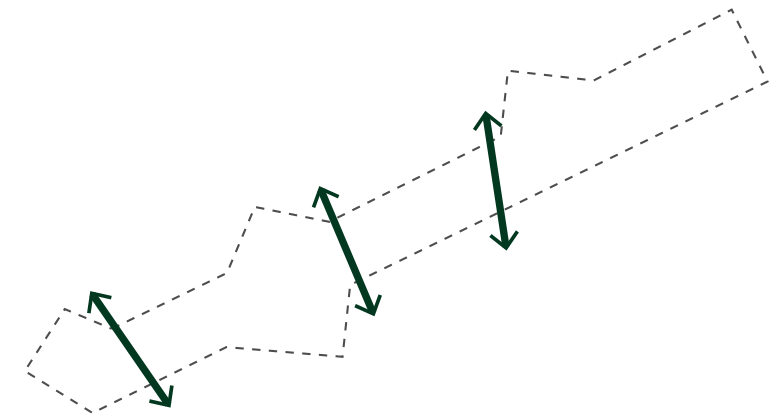
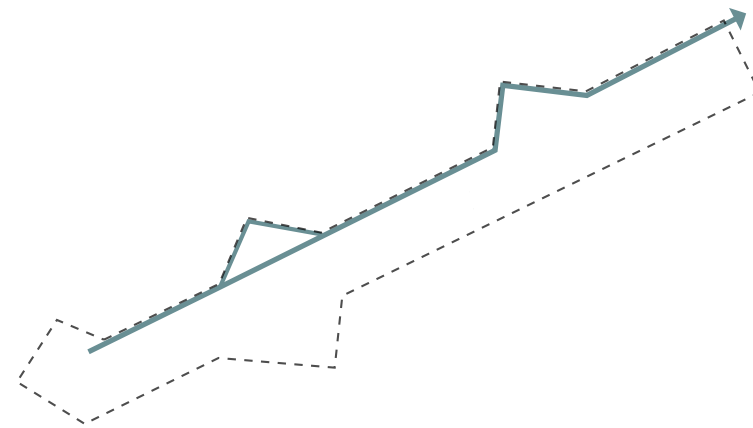
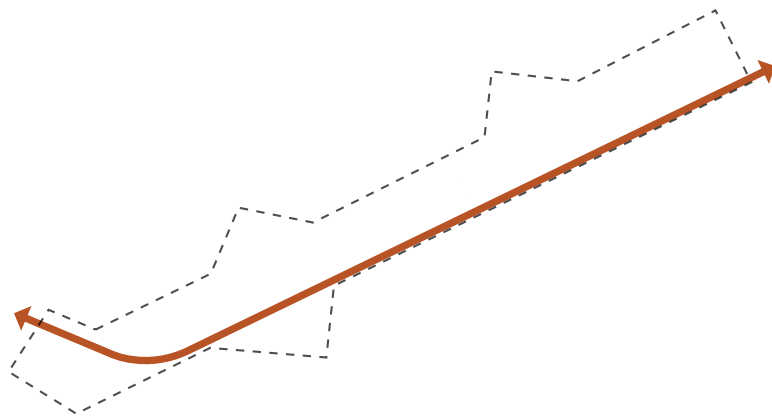
1. Befintlig markanvändning

2. Förädlad och kompletterad grönska

Adderade strukturella element

Snabbstråk (söder)

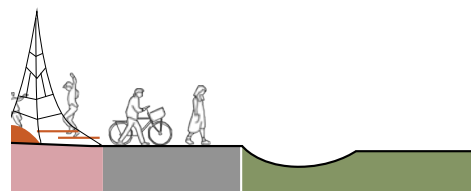
Stråket i söder kopplar staden samman med ny aktivitetsyta i öst. Det är områdets huvudstråk med en mer urban karaktär.

Promenadstråk (norr)

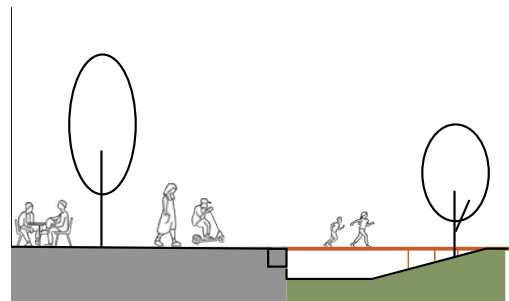
Stråket i norr är ett lugnare, sekundärt stråk med utblickar över parken. Stråket utgår från befintlig väg och varierar i bredd.

Tvärkopplingar

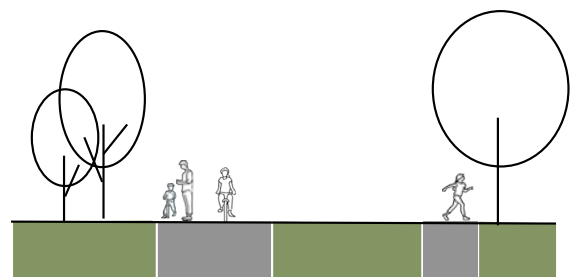
Tvärkopplingarna gör parken tillgänglig och blir en förlängning av omkringliggande gatunät. Kopplingarna anpassas till befintliga höjdförhållanden med ramper och trappor vid behov.

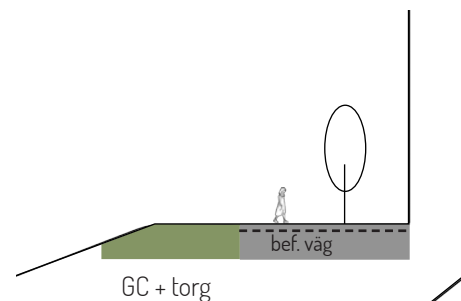
Stråk intill målpunkt

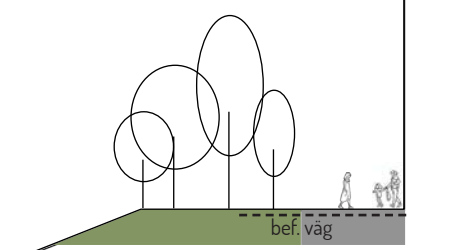
Stråk + torg

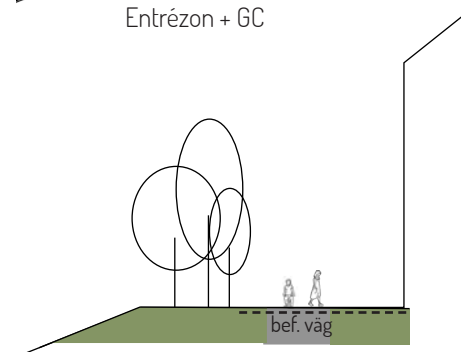
Parallella stråk

GC + torg

Entrézon + GC

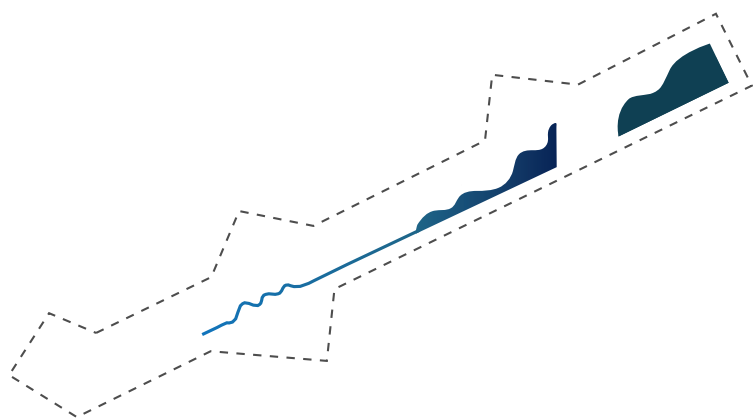
GC

Tvärkoppling över slänt. Källa: BOGL

Tvärkoppling över slänt. Källa: MARELD landskapsarkitekter

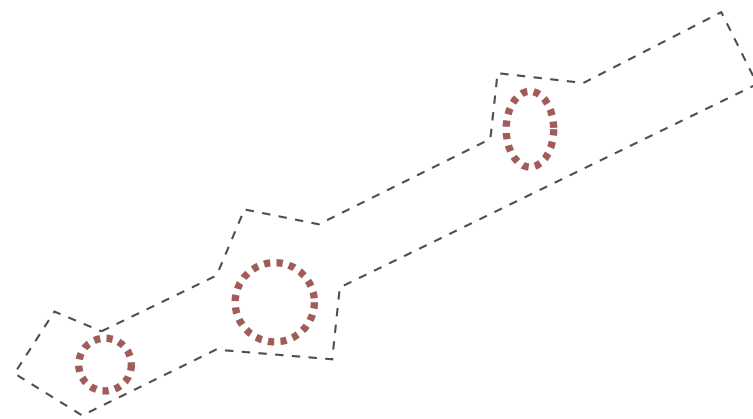

Dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen är synlig i hela parken. Genom öppna diken, rännor och kanaler är vatten en integrerad del av parken.

Gallerdurk som spänner över blöta områden i Remiserparken av BOGL Fotokälla: MARELD landskapsarkitekter

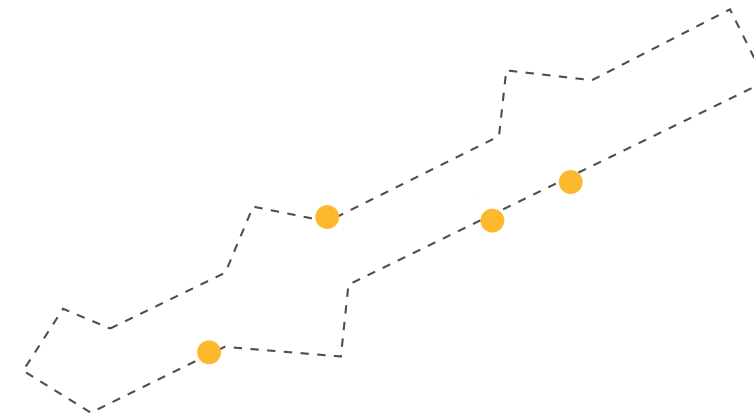

Målpunkter & samlingsplatser

I parken kommer tre huvudsakliga målpunkter finnas. Möjlighet till träning & hundrastgård, utflyktslekplats och allmänningen i öst.

Lekmiljö inbäddad i vegetation. Källa: MARELD landskapsarkitekter

Noder & entréer

I parken finns flera noder och entréer. Platserna utformas efter dess unika förutsättningar med mindre platsbildningar som signalerar och bjuder in.

Portik som markerar entré till parken. Källa: Soma Design

Träspänger över våtmark. Källa MARELD landskapsarkitekter

Allmänningen. Källa: unsplash.com

Hundrastgård. Källa: P. Svensson, Göteborgs stad

Entréplats med cykelparkering. Källa: MARELD landskapsarkitekter

DEL 3 – KARAKTÄR & GESTALTNING

Illustrationsplan

Utformningen av parken utgår från befintlig topografi och historiska markanvändning. I största möjliga mån bevaras redan etablerad vegetation, eventuella överbyggnader återanvänds och element som räls, stoppblock och stolpar sparas och återanvänds.

Från gångtunneln i väst leder en idag asfalterad väg, Verkstadsvägen, längs med höjdryggen norr om parkens utbredning. Genom att koppla ett nytt huvudstråk från gångtunneln och söder ut i stället kan första etappen av utbyggnationen av Mariesjö få en genare och mer tillgänglig koppling under stambanan. Detta är en viktig plats, en entré till Mariesjö och kunskapsområdet. Området ska hållas öppet och ges funktioner som kan utnyttjas hela året.

Huvudstråket

Det södra stråket anläggs på mark som idag används som uppställningsplats för tågagnar. Det södra stråket ligger något högre än omgivande park, med en kantvisning mot grönytor. Greppet om att hålla kanten något högre gör att stråket kan liknas vid en perrongkant samtidigt som det tillåter att dagvatten och andra funktioner som kräver djupare överbyggnad kan docka an utan att det kräver mer schakt.

Huvudstråket varierar i bredd och längs med stråket löper flera platser och funktioner. Variationen i bredd och parallellförskjutna linjer skapar mindre platsbildningar för möten och vila.

Sekundärt stråk

I norr löper ett stråk av en annan karaktär. Denna gång och cykelbana varierar också i bredd där små platsbildningar skapas längs med. Det nya stråket i norr föreslås utnyttja den befintliga vägens överbyggnad. Genom att ta bort asfalt och del av överbyggnad och i stället skapa ny vegetation där kan stråket i norr bli det kompletterande stråk Banparken behöver. Ett lugnare och inte lika urbant i sitt uttryck. Från det norra stråket får man på sina håll utsikt över parken och delar av Mariesjö.

Platser

I parken finns i huvudsak fyra platser och funktioner. Längs i väst, närmast kunskapsstråket och tunneln under stambanan finns hundrastgård (befolkar året och dygnet runt), här finns träningsmöjligheter både i form av löpträning, trappträning och gym. Intill den tänkta förskolan finns ett större område för lek. Här finns plats för både de yngre barnen och deras familjer/anhöriga/personal och de lite större mer äventyrliga barnen.

I parkens möte med Bangatan finns en större öppen gräsyta som vi benämner som "allmänningen". Här finns en backe för pulkaåkning och tillräckligt stor yta för andra sammankomster så som friskis och svettis eller annan samling.

Vi väljer att se Bangatan som en tillgång för parken. Genom gatan kommer parken befolkas även på de mörkare delarna av året och dygnet. Denna nod kan stärkas ännu mer om busshållplatsen anläggs i samband med parken och torgen.

Dagvatten

Dagvattnet tas om hand i södra delen av parken, där det leds i översilningsdike och kanal. Diket/kanalen varierar mellan hårda och mjuka kanter, strikta och mjukare form. Öster om Bangatan kopplar dagvattenkanalen vidare ut i en större fördröjningsyta med vild sumpskogskaraktär. Den östligaste delen av parken tillgängliggörs genom spänger och bryggor.

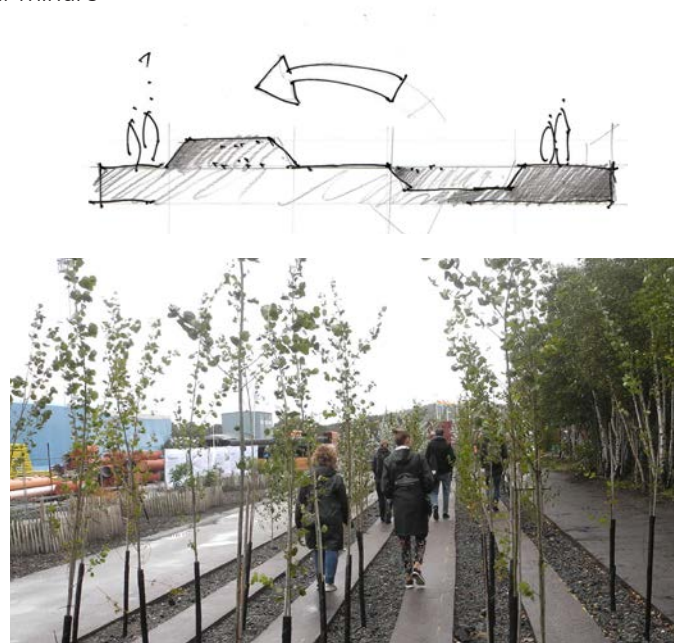
Stråken söder och norr om parken fortlöper vidare över Bangatan och leder till det nya aktivitetsparken i öst samt naturområdet i nordöst, vidare till den nya aktivitetsparken i öst samt naturområdet i nordöst.

Spår

Inre alternativa spår och stigar etableras delvis i läge för de gamla järnvägsspåren. Konstspåret kan man följa och upptäcka konst utplacerade längs stigarna. Längs lekspåret är lek integrerad i banvallen och vegetationen och uppmuntrar till upptäckarlust och lekfullhet. Joggingslingan löper i ett av spåren och kopplas på södra stråket.

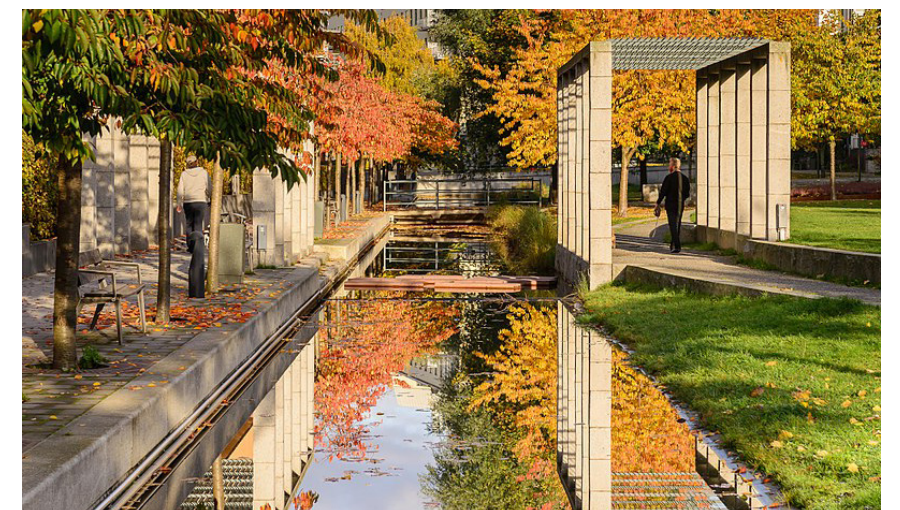
Inspiration till huvudstråket och kanten mot vegetationsytan, Gleisdreieck park i Berlin. Källa: Atelier loidl

Exempel på principen för etablering av vegetation i det sekundära stråket. Källa: Jubileumsparken MARELD landskapsarkitekter

Exempel på mindre platsbildningar längs stråken Källa: Sydvest arkitekter.

Exempel på möjlig stramare kant och vattenyta intill allmänningen. Sjöstadsparken. Källa: Wikipedia

Illustrationsplan förslag

Skala 1 : 1600 (A3)

Lekskogen & utsikten

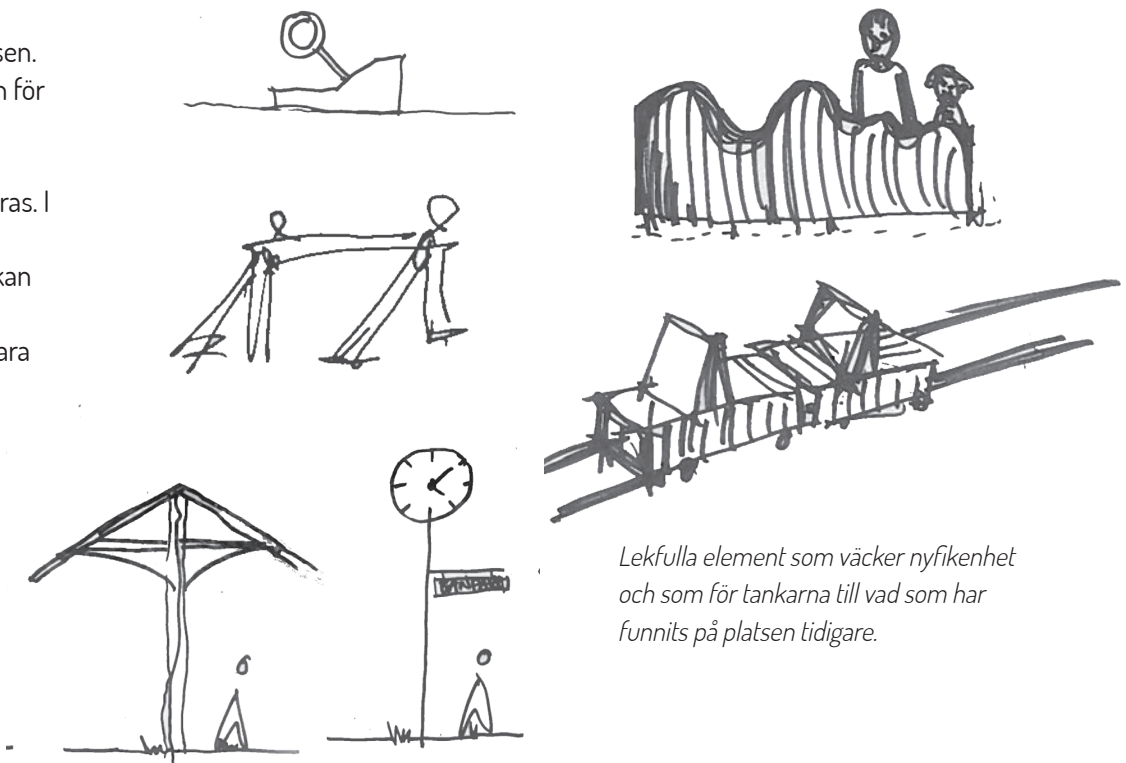
I mötet med det nya kunskapsstråket placeras en lekplats. Från söder möts man av ett spännande staket/plank eller mur som signalerar lekfullhet, kanske med inspiration av tåg. Innanför staketet/avgränsningen finner vi en lekplats för de mindre barnen. Lekfulla element som innehåller både lugn lek i närhet av vuxna tex sandlek. Här finns fantasifulla lekelement som låter barnen försvinna in i sina världar fyllda av tex. tågkonduktörer, tågvagnar och spännande rese-mål.

Intill lekområdet för de minsta barnen finns en yta för sammankomster och picknick. En offentlig toalett och ett väderskydd gör att platsen gärna besöks oavsett väder. Samlingsplatsen utformas med symbolik från tågens värld. Här finns långbord och grillplats.

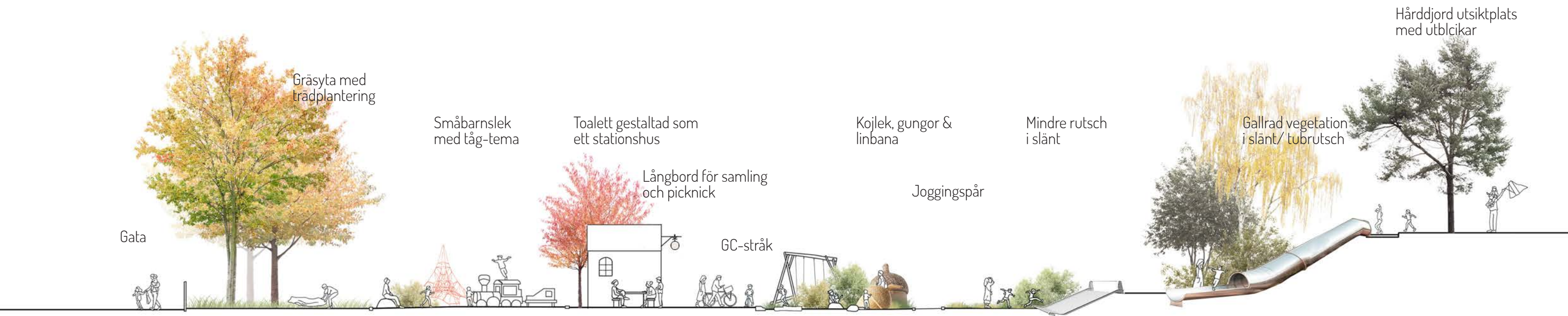
På andra sidan det väl tilltagna huvudstråket finns leken för de lite äldre barnen. Här finns spännande och utmanande lek för barn i olika åldrar. Lekutrustningen

integreras i slänten och den befintliga rälsen blir en del i utformningen av platsen. Här hittar vi gungor, linbana och två olika rutschkanor, en för de modiga och en för de ännu mer modiga.

I ytorna som sedan innan varit banvall anläggs torräng och solitära ekar planteras. I övrigt sparas vegetation och gallras där nya funktioner integreras. Dagvattnet leds från norr ner till "mellanpartiet" framför förskolans gård. Här kan dagvattnet fluktuera beroende på hur mycket det regnar och hur blöt marken är. Här placeras spänger över de fuktigare delarna och kan bli spännande lekbara miljöer med höga ekologiska värden med tiden.

Lekfulla element som väcker nyfikenhet och som för tankarna till vad som har funnits på platsen tidigare.

Sektion A-A. Skala 1:400 (A3)

Västra Banparken

1. Hundrastgård
2. Träning/utegym
3. Tåglekplats
4. Picknickyta
5. Lekfullt staket
6. Gungor/rörelse
7. Tunnelrutch lång
8. Bred kort rutch
9. Kojor/skogslek
10. Toalettbyggnad "station"
11. "Perrong" med klocka
12. "Dressin" eller körbara bänkar
13. Konstspåret
14. Tillgänglig stig
16. Joggingspår
17. Utkiksplats/plattform
18. Biparadis
19. Angöring till byggnad i öster och söder

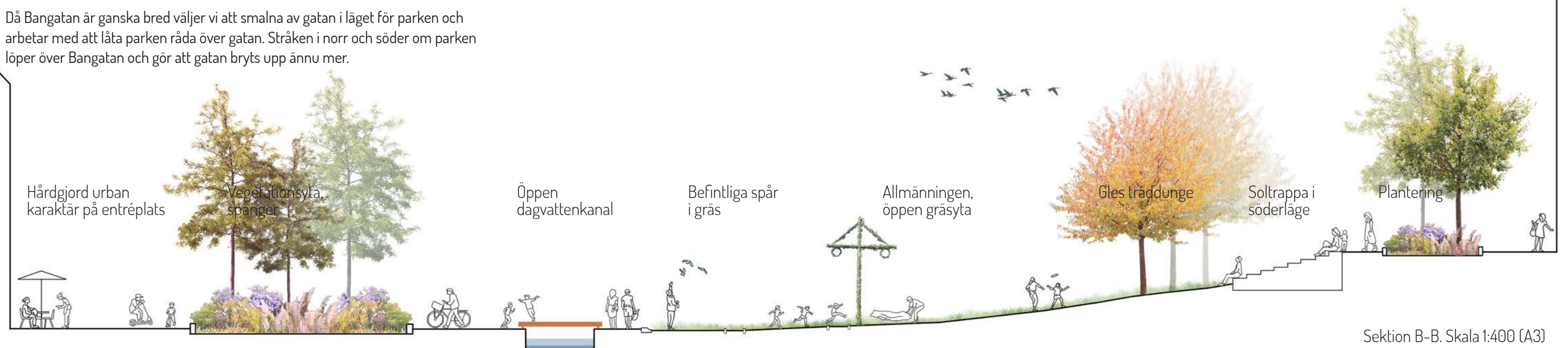
Skala 1 : 800 (A3)

Allmänningen & soltrappan

Där parken möter Bangatan öppnas det upp åt väster och vegetationen hålls mer slutet i öst. Detta för att förstärka upplevelsen av att parken tar plats i gatan och något nytt händer.

I väst ligger parken något under gatunivå och de avgränsas med en mur. Muren ramar in och skärmar av men ska inte hållas högre än ca 1 meter. Förslagsvis anläggs muren som en kallstensmur av sprängsten. Sprängstenen har ett industriellt intryck och minner om vad parken har varit.

Då Bangatan är ganska bred väljer vi att smalna av gatan i läget för parken och arbetar med att låta parken råda över gatan. Stråken i norr och söder om parken löper över Bangatan och gör att gatan bryts upp ännu mer.

Sektion B-B. Skala 1:400 (A3)

Jaktgatan som inspiration till planteringen vid entréplatsen vid Bangårdsgatan. Källa: MARELD landskapsarkitekter

Allmänningen, en öppen gräsyta. Källa: MARELD landskapsarkitekter

Mot Bangårdsgatan föreslås en lägre mur med plats för ev. skylt. Källa: Bastionparken Sydväst arkitektur

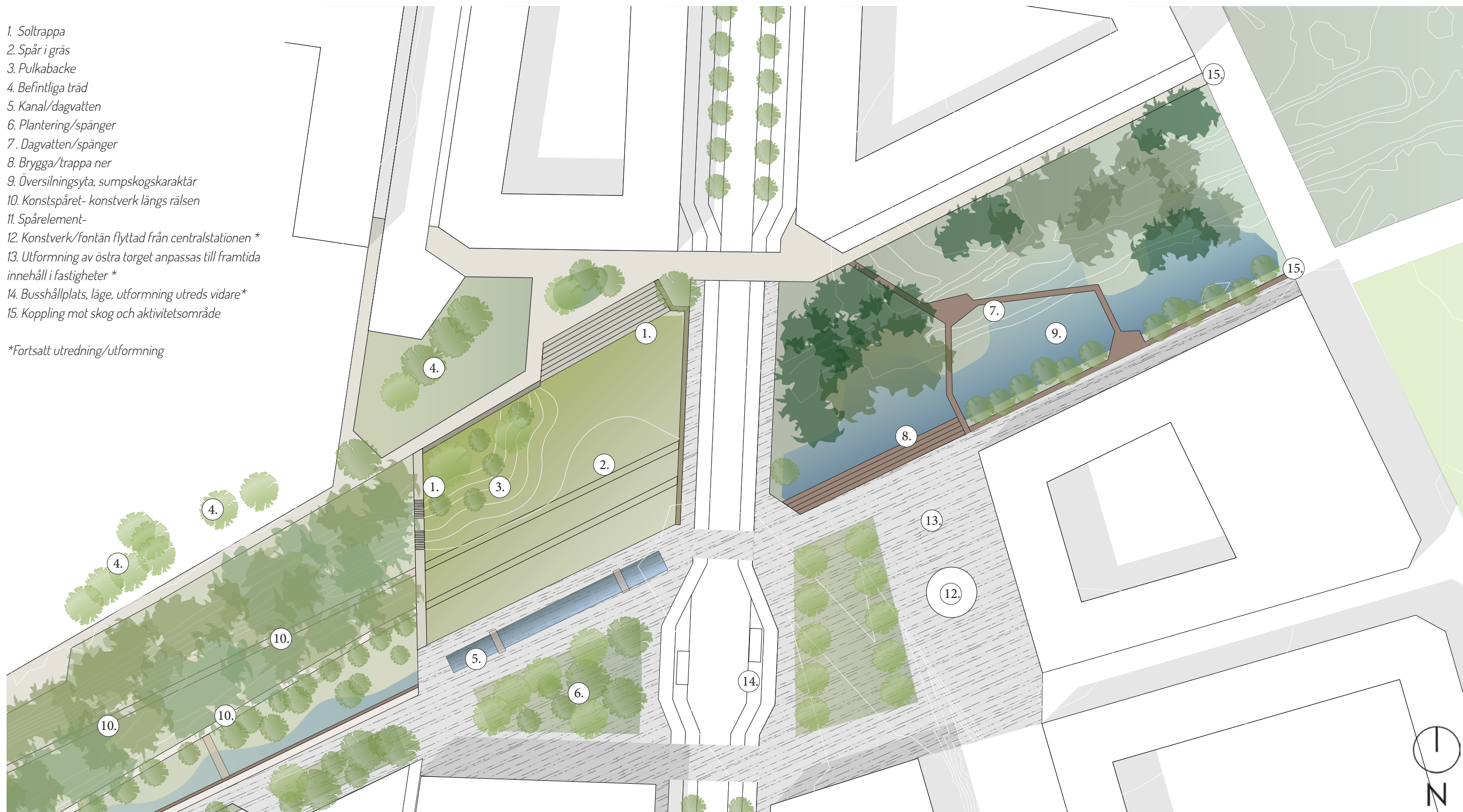

En vacker soltrappa i norra delen av allmänningen. Källa: Kanontorget AJ landskap

Östra Banparken

1. Soltrappa
2. Spår i gräs
3. Pulkabacke
4. Befintliga träd
5. Kanal/dagvatten
6. Plantering/spänger
7. Dagvatten/spänger
8. Brygga/trappa ner
9. Översilningsyta, sumpskogskaraktär
10. Konstspåret- konstverk längs rälsen
11. Spårelement-
12. Konstverk/fontän flyttad från centralstationen *
13. Utformning av östra torget anpassas till framtida innehåll i fastigheter *
14. Busshållplats, läge, utformning utreds vidare*
15. Koppling mot skog och aktivitetsområde

*Fortsatt utredning/utformning

Skala 1 : 800 (A3)

MARELD
LANDSKAPSARKITEKTER

www.mareldlandskap.se